

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет ветеринарної медицини

Кафедра мікробіології,
фармакології
та епізоотології

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ШВИДКА АНАСТАСІЯ МИКОЛАЇВНА

УДК 619:636.7:616.5-002

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

«Діагностика, лікування та профілактика дерматозів собак»

211 «Ветеринарна медицина»

Подається на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи:
Антонюк Анатолій Анатолійович
к.вет.н., доцент

Житомир – 2021

АНОТАЦІЯ

Швидка А. М. Діагностика, лікування та профілактика дерматозів собак. Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістр за спеціальністю 211 – ветеринарна медицина. – Поліський національний університет, Житомир, 2021.

В роботі представлено результати власних досліджень щодо поширення та лікування грибкових та бактеріальних дерматитів собак зони обслуговування клініки «ЗооСФЕРА». Встановлення діагнозу при дерматофітії собак проводили на основі експрес методу за допомогою лампи Вуда та за допомогою мікроскопічного дослідження шерсті з ураженої ділянки шкіри тварини. Оскільки клінічні ознаки даних захворювань не завжди мають специфічний характер. Проведення лікування було комплексним з урахуванням перебігу хвороби. За легкого ступеня ураження шкіри застосовувати вакцину Вакдерм, з лікувальною метою, зовнішньо уражені ділянки обробляти хлоргексидином з послідуочим використанням мазі санодерм. У випадку обширного ураження шкіри (великих ділянок), окрім лікувальної вакцинації, після злущування кірок верхніх шарів дерми використовувати імаверол згідно настанови по застосуванню.

Встановлено, що до піодермії сприйнятливі собаки різних порід не залежно від довжини їхнього шерстного покриву. При чому відсоток захворюваності в умовах клініки становив 14,1 % від усіх звернень з ознаками дерматитів. Лікування собак з встановленим діагнозом проводили з використанням антибіотикотерапії, з використанням препаратів широкого спектру дії та антибактеріальні засоби для проведення зовнішньої санації уражених ділянок шкіри.

Ключові слова: дерматит, собака, піодермія, дерматофітія, клінічні ознаки, грибкові дерматити, бактеріальні дерматити.

SUMMARY

Shvydka A.M. Diagnosis, treatment and prevention of dog dermatoses. Qualification work on the rights of the manuscript.

Qualifying work for a master's degree in 211 - veterinary medicine. - Polissya National University, Zhytomyr, 2021.

The paper presents the results of our own research on the spread and treatment of fungal and bacterial dermatitis of dogs in the service area of the clinic "ZooSPHERE". Diagnosis of dogs' dermatophytosis was performed on the basis of the express method using a Wood's lamp and microscopic examination of hair from the affected area of the animal's skin. For the reason that the clinical signs of these diseases are not always specific, the treatment was comprehensive, taking into account the course of the disease. In case of mild skin lesions, apply Vakderm vaccine, for therapeutic purposes, externally affected areas should be treated with chlorhexidine, followed by the use of Sanoderm ointment. In case of extensive skin lesions (large areas), in addition to medical vaccination, after exfoliation of the crusts of the upper layers of the dermis, use Imaverol according to the instructions for use.

It has been established that dogs of different breeds are susceptible to pyoderma regardless of the length of their coat. Moreover, the incidence rate in the clinic was 14.1% of all appeals with signs of dermatitis. Treatment of dogs with a diagnosis was performed using antibiotic therapy, using drugs with a broad spectrum of action and antibacterial agents for external remediation of the affected areas of the skin.

Key words: dermatitis, dog, pyoderma, dermatophytosis, clinical signs, fungal dermatitis, bacterial dermatitis.

ЗМІСТ

Анотація	2
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ	7
1.1. Грибкові захворювання шкіри собак	7
1.2. Бактеріальні дерматити собак	9
1.3 Профілактика інфекційних дерматитів	11
Висновки до розділу 1	13
РОЗДІЛ 2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ	14
2.1 Матеріали та методи досліджень	14
2.2. Характеристика місця виконання роботи	15
2.3. Результати власних досліджень	18
2.3.1. Поширення дерматитів собак зони обслуговування клініки «ЗооСФЕРА»	18
2.3.2. Діагностика та лікування собак при дерматофітії	20
2.3.3 Епізоотологічний моніторинг піодермії собак	23
Висновки до розділу 2	25
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ І УЗАГАЛЬНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ВЛАСНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	26
Висновки до розділу 3	29
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	31
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	32

ВСТУП

Захворювання шкіри у собак реєструється досить часто серед усіх хвороб, що притаманні для цих видів тварин. Все частіше зустрічаються повідомлення як первинний чинник захворювання зміни в характері годівлі, погіршення екологічних факторів оточуючого середовища, не активний спосіб життя більшості домашніх м'ясоїдів, не завжди достатня увага приділяється племінному розведенню [18]. На основі цього можна провести умовне групування по причинах шкірних хвороб у собак: паразитарна: як наслідок наявності ектопаразитів в тварини (отодектоз, саркоптоз, сіфункулятоз та інші); алергічна: внаслідок укусів комах, використання шампунів для купання, індивідуальна чутливість на компоненти кормового раціону; інфекційного походження: піодермії, дерматофітії; розлади роботи залоз внутрішньої секреції; авітамінози та гіпервітамінози або порушення мінерального співвідношення в організмі; стресові фактори; аутоімунні хвороби. Вивчення хвороб шкіри собак, на основі їх величезної різноманітності та складністю їх розвитку являються досить актуальним відкритим питанням для науковців та практикуючих лікарів [23].

Мета: встановити поширення, особливості діагностики та лікування дерматитів собак за різної етіології.

Для досягнення даної мети були встановлені наступні завдання:

- встановити поширеність дерматитів собак зони обслуговування клініки;
- визначити особливості діагностики та лікування собак з діагнозом дерматофітія;
- провести епізоотологічний моніторинг піодермії собак.

Предмет дослідження – проведення діагностики та лікування дерматитів у собак.

Об'єкт дослідження – дерматити собак в залежності від етіологічного чинника.

Методи дослідження. Епізоотологічні (визначення поширення дерматитів собак в межах проведення досліджень), клінічні (встановлення ознак захворювання в залежності від причини), статистичні (здійснення аналізу облікової документації клініки ветеринарної медицини).

Публікації:

1. Антонюк А. А., Швидка А. М. Діагностика та лікування дерматофітії собак. *Priority directions of science and technology development: Proceedings of VIII International Scientific and Practical Conference.* 18-20 April. Kyiv, 2021. С. 56-59.

2. Швидка А. М. Поширеність дерматитів собак зони обслуговування клініки «ЗооСФЕРА». *Priority directions of science and technology development: Proceedings of VIII International Scientific and Practical Conference.* 18-20 April. Kyiv, 2021. С. 60-62.

3. Швидка А. М., Антонюк А. А., Поширення та лікування піодермії собак в клініці «ЗооСФЕРА». *Сучасні напрямки досліджень у сфері агрономії, тваринництва, рибного та лісового господарства.* Матер. І міжнар. спеціал. наук. конф. 30 квітня 2021 р. Полтава, 2021. С. 43-45.

Практичне значення одержаних результатів. Проведений моніторинг поширення дерматитів собак зони обслуговування клініки дав можливість встановити найбільш поширенні захворювання в залежності від етіологічного чинника. Розроблений індивідуальний підхід до проведення лікування піодерматитів та дерматофітій собак.

Структура та обсяг роботи. Робота включає основні пункти у відповідності до даних робіт, а саме: анотація, вступ, огляду літератури, результати досліджень, аналіз і узагальнення результатів власних досліджень, висновки та пропозицій, список використаних джерел, додатки, виконана на 27 сторінках комп'ютерного тексту, ілюстрована 7 рисунками, 4 таблицями. Список літературних джерел включає 44 посилання.

РОЗДІЛ 1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

1.1. Грибкові захворювання шкіри собак

Грибкові дерматити займають значне місце серед захворювань шкіри різного походження і являється достатньо актуальним питанням, яке досліджено не в повній мірі працівниками ветеринарної медицини. Незалежно від причин прояву ці захворювання являються дуже небезпечними для тварин та можуть призвести до найрізноманітніших результатів, а саме: виснаження, зниження імунного захисту, що в свою чергу призводить до важкого та тривалого лікування [14].

В багатьох випадках причиною виникнення захворювання є відсутність або недостатній контроль стану навколишнього середовища [14, 16].

Протигрибкове лікування поділяється на системне та місцеве. Системні протигрибкові засоби, як відомо, сприяють прискоренню одужання, а місцеві протигрибкові засоби необхідно застосовувати з метою зменшення ризику до інфікування і забруднення навколишнього середовища. Загальноприйняте системне лікування полягає у застосуванні пероральних протигрибкових засобів: гризеофульвін, ітраконазол або тербінафін. При використанні даних препаратів можлива поява гематологічних та шлунково-кишкових побічних ефектів, але як правило притаманно для котів. Гризеофульвін володіє тератогенними властивостями тому його не слід використовувати вагітним тваринам. Основною альтернативною терапією системної дії при дерматофітозах являється ітраконазол. Він є безпечніший, ніж кетоконазол, що може спровокувати анорексію, блювоту, гепатотоксичність, разом з тим перешкоджає метаболізму стероїдів організму. Ітраконазол можна використовувати для лікування котів та собак інфікованих збудником *M. canis*, із застосуванням тижневого графіку прийому, який базується на швидкості його проникнення в усі шари шкіри та шерсть. Окрім зазначених препаратів, для місцевого лікування існують і інші засоби. Застосування препаратів місцевої терапії передбачає нанесення робочого розчину на усю

уражену ділянку шкіри, при чому цю маніпуляцію виконує власник тварини, оскільки дану маніпуляцію необхідно проводити не менше двох разів на день. Комбіноване лікування яке включає, системне і місцеве як правило повинно тривати протягом 10 тижнів [16, 20, 24].

Результат по ефективності лікування можна отримати протягом 3 – 4 тижнів, у випадку відсутності позитивного ефекту варто провести перегляд схеми лікування. Разом з тим про відсутність позитивного ефекту потрібно розглядати як не дієву схему лікування так і відповідальність власника при виконанні настанов [24, 26].

Стрижка тварини полегшує застосування місцевої терапії та дозволяє покращити розподіл ліків на шкірі. У домашніх умовах з однією або двома тваринами може бути достатньо підстригання шерсті лише в місцях ураження. При вистриганні необхідно враховувати ймовірність потрапляння збудника через пошкоджену шкіру тому не допускати порізів та механічних пошкоджень [28].

Існує тлумачення про наявність резистентних штамів, хоча стійкість збудників до протигрибкових препаратів була вивчена лише у поодиноких випадках. Чутливість до наявних нині протигрибкових засобів може змінюватись в залежності від видів дерматофітів. Тому, специфічна ідентифікація збудників захворювання важлива для проведення вибору лікарських засобів та з метою розуміння епідеміології інфекції та запобігання новому зараженню [24, 32, 38].

В приміщеннях і притулках для тварин дерматофітну інфекцію викоринити проблематично. В свою чергу це створює значну небезпеку для здоров'я обслуговуючого персоналу та інших контактних осіб. Висока вартість протигрибкових препаратів із небажання власників визнати, про зараження їх тварини, в основному, пояснює відсутність відповідного фармакологічного ефекту. Більшість рекомендацій про боротьбу з дерматофітозом у тваринницьких колах ґрунтується на концепції загальної програми лікування, яка в свою чергу передбачає використання надійних

методів діагностики, при місцевому та системному лікуванні усіх тварин та проведення заходів по знезараженню навколишнього середовища [3, 38, 42].

1.2. Бактеріальні дерматити собак

Проблема захворювань шкіряного покриву бактеріальної етіології у собак являється актуальним питанням лікарів ветеринарної медицини. Стафілококовий дерматит не являється надзвичайно розповсюдженою патологією шкіри в собак, разом з тим загальноприйняті методи медикаментозного лікування дають, в більшості випадків, як правило короткочасний результат. Тому бактеріальні (стафілококовий та стрептококовий) дерматити у собак після проведення загальноприйнятого лікування часто переходять в хронічний перебіг, також можливі прояви рецидивів [11, 12].

Велика кількість дослідників вважають, що собаки більш схильні до дерматитів різної етіології в порівнянні з іншими тваринами. Їх тлумачення ґрунтується на низькому рівні функцій шкірного бар'єру даних тварин, як наслідок вони являються найбільш сприйнятливими до збудників бактеріальної етіології. Разом з цим стафілококози та стрептококози можуть виникати внаслідок змін кормового раціону, негативному санітарному стані де утримується тварина. Варто відзначити що прямим фактором до сприйнятливості собак відіграє племінне моделювання. Багато факторів виникнення захворювання слугують нераціональні дії господаря тварини. Проведення антибіотикотерапії з недотриманням правил як правило призводить до дисбактеріозу не тільки шлунково-кишкового тракту але й шкіряного покриву тварини. Тому це являється вагомою причиною до появи ознак піодермії [9, 41].

Літературні дані є суперечливими щодо видового набору збудників піодермії в собак. Деякі автори вважають, що основним збудником являється *Staphylococcus intermedius*, при цьому надають зовсім незначну увагу іншим збудникам. Згідно літературних джерел, мікрофлора піодермій в собак

представлена стафілококами, в багатьох випадках асоційована з гемолітичними стрептококами чи синегнійною паличкою, також можливе поєднання з ентеробактеріями (*E. coli* і *P. vulgaris*). Існують повідомлення про те що видовий склад мікроорганізмів шкіри собак клінічно здорових та з ознаками піодермії не відрізняються, тому дані автори відносять піодермію собак до факторних захворювань [34, 39, 40].

Вважається, що до найбільш небезпечних бактеріальних дерматитів відноситься стафілококовий. Даний дерматит поділяється в залежності від локалізації на обмежений (локальний) та генералізований. В залежності від глибини ураження дерми розрізняють поверхневу, неглибоку та глибоку піодермію. Поверхнева піодермія часто зустрічається у собак довгошерстих порід у випадку поганого догляду за шерстю, особливо в жарку та вологу пору року. Розвивається та охоплює шкіри в ділянках паху, підгрудка, шиї. Виникнення даної форми піодермії може спровокувати порушення ендокринних процесів. За відсутності лікування та при неадекватній відповіді імунної системи даний процес може розширюватися та охоплювати глибокі шари шкіри [15, 30, 43].

Неглибока піодермія проявляється з залученням в процес усіх шарів епідермісу та поверхневій структури волосяних фолікулів. Глибока піодермія проявляється залученням у запальний процес ще й власне дерми підшкірної клітковини в деяких випадках навіть м'язів. Часто розвитком даної піодермії слугують паразитарні захворювання такі, як демодекоз. Існують і інші фактори такі як недостатній синтез тиреоїдного гормону чи гіпертонічний рівень адренкортикотропного гормону або ж прояв імунодефіциту. Не правильне застосування (тривалий період) кортикостероїдів також може слугувати причиною захворювання [33, 44].

Глибоку піодермію можна поділити на локальну та генералізовану. Генералізована форма проявляється фурункульозом, виразками, збільшенням поверхневих лімфовузлів і інтенсивним ексудативним процесом. Локальна форма піодермії як правило проявляється на голові тварини [20, 37].

Зареєстровані випадки стафілококової піодермії у собак у вигляді рецидиву. Інтервали між появою свіжих гнійних уражень коливаються у широких межах, а саме декілька тижнів і навіть до року. Рецидиви хвороби мають сезонний характер і найчастіше проявляються навесні та восени [21].

1.3. Профілактика інфекційних дерматитів собак

Ризик зараження грибковими чи бактеріальними дерматитами собак триває протягом усього фізіологічного віку тварини. Звичайно молоді тварини є більш схильними до захворювання в порівнянні з дорослими. Слід звертати належну увагу щодо забезпечення усіх тварин впродовж їх життя відповідним контролем щодо піодермії та дерматофітії [4].

Основний ризик зараження базується на контакті з інфікованими тваринами чи перебування тварини на забрудненому середовищі. Найкращий спосіб уникнути інфікування - запобігти такому контакту. Дана профілактична стратегія являється простою, але не завжди можливою, так як в заражених тварин не обов'язково проявляються явні клінічні ознаки особливо на початку перебігу хвороби. Безсимптомні носії часто зустрічаються серед популяцій як котів так і собак. Ці тварини можуть бути і механічними носіями, і інфікованими тваринами, клінічні ознаки у яких будуть спостерігатися через кілька днів або тижнів [7, 19].

Для захисту контактних собак рекомендується застосування біологічно-активних препаратів. На ринку сьогодні існують вакцини для профілактики та лікування дерматофітії. Застосування протигрибкових препаратів пероральним шляхом очікуваного результату не дали. Більш ефективні вважаються місцеві методи лікування. В більшості європейських країнах для домашніх м'ясоїдів ліцензовані ополіскувачі або шампуні, які містять енілканазол або міконазол. Згідно рекомендацій їх потрібно застосовувати на все тіло будь-якої собаки чи кішки, що контактувала з підозрілою до зараження твариною або перебувала на інфікованій території. Як правило, інфекційним збудникам дерматиту достатньо 4 – 6 годин для

адаптації та початку розмноження на шкірі собак і котів, тому проведення профілактичного застосування препаратів слід проводити в той самий день ймовірного зараження [27, 42].

Величезна робота щодо розробки вакцини з метою запобігання дерматофітозу у собак та котів тривали декілька років. На сьогодні існує кілька препаратів, що продаються вільно на ринку країни. Дані вакцини можуть містити різні збудники дерматофітів, наприклад – *M. canis* або *T. mentagrophytes*. Вірогідні дослідження про ефективність даних вакцин існує безліч наукових повідомлень. Варто зазначити що деякі вакцини можна використовувати як для профілактики так і для проведення лікування як собак так і котів [24, 31].

У розплідниках та притулках дрібних тварин постійно існує ризик занесення збудника інфекційного дерматиту. Схеми контролю як правило включають процедури обстеження, дослідження та лікування. При введенні нової тварини її слід ретельно оглянути, при необхідності вакцинувати загальноприйнятими комплексними вакцинами та контролювати наявність екзо- та ендопаразитів. Обов'язково тварин слід обстежувати на наявність збудників дерматофітозу за допомогою люмінесцентного дослідження, або інших загальноприйнятих методів. Тільки після цього тварину слід перевести до карантинного відділення, де вона буде знаходитися до отримання усіх результатів про її безпечність для інших тварин. При можливості забезпечити наявність окремої зони для проведення лікування тварин з ознаками дерматофітія. Рішення про призначення курсу лікування слід приймати по результатах досліджень на грибних культурах. Кількість одиниць, які утворюють колонії, в поєднанні з клінічним обстеженням дають можливість допомогти диференціювати носіїв хвороби від клінічно хворих тварин. Позитивна культура може проявитися, як наслідком забруднення шерсті. Спори грибів наявні скрізь в навколишньому середовищі, як правило можуть бути й на шерсті здорових тварин. Даних тварин слід кваліфікувати як носій інфекції. Варто достовірно враховувати кількісний показник отриманого

результату, а саме “спорадичні” або “деякі” колонії можна трактувати як інфікований, або “багато” до “дуже великої кількості” у більшості випадків трактують як носій або механічний переносник [8, 10, 21, 31].

Носіїв збудника захворювання слід обробити місцево одноразово препаратами цілеспрямованої дії, після чого можна вводити в групу. Заражених тварин перетримують в карантині та обробляють застосовуючи загальноприйнятну схему надання лікувальної допомоги. Таких тварин не вводять до загальної кількості, поки не буде підтверджено клінічно та лабораторно їх вільність від збудників хвороб шкіри інфекційного походження [24, 44].

Висновки до розділу 1

Дерматити – велика група захворювань які виникають в результаті алергічної відповіді шкіри на різні фактори навколишнього середовища. Причини можна класифікувати: паразитарні, алергічні, бактеріальні, маласезійні, мікозні, неврологічні, аутоімунні. Вивчення хвороб шкіри собак в зв'язку з їх значною різноманітністю та складністю дерматологічних проблем, являються досить актуальним, оскільки в науці про дані захворювання лишається ще багато невивчених питань й в цілому сама ветеринарна дерматологія помітно відстає в розвитку інших напрямків патології тварин [23, 34].

Небезпека зараження собак інфекційними дерматитами базується на контакті з інфікованими тваринами чи перебування тварини на забрудненому середовищі. Найкращий спосіб уникнути інфікування - запобігти такому контакту. Дана профілактична стратегія являється простою, але не завжди можливою, так як в заражених тварин не обов'язково проявляються явні клінічні ознаки особливо на початку перебігу хвороби. Безсимптомні носії часто зустрічаються серед популяцій як котів так і собак. Ці тварини можуть бути і механічними носіями, і інфікованими тваринами, клінічні ознаки у яких будуть спостерігатися через кілька днів або тижнів [28, 39].

РОЗДІЛ 2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ

2.1. Матеріали та методи досліджень

На основі літературних даних, щодо величезного різновиду та високого поширення дерматитів у собак та на основі тривалого спостереження на практиці при роботі клініки, вибраний напрямок досліджень є достатньо актуальним для оформлення кваліфікаційної роботи. Адже грибкові та бактеріальні дерматити здатні уражати шкіру собак та котів, а також до них сприйнятлива і людина, особливо при тісному контакті з інфікованими тваринами [24].

Базою для проведення досліджень слугувала приватна клініка ветеринарної медицини «ЗооСФЕРА», яка знаходиться в м. Черкаси. В клініці є облаштована діагностична лабораторія де проводили мікроскопічні дослідження для встановлення остаточного діагнозу.

Предметом досліджень слугували собаки різного віку, статі та породи з клінічними ознаками хвороби шкіри. На основі клінічного та лабораторного, за необхідності, обстеження проводили відбір тварин з діагнозом дерматофітія та піодермія.

Встановлення остаточного діагнозу при дерматофітії проводили за допомогою люмінесцентного опромінення шерсті тварини лампою Вуда. Встановлення діагнозу піодермія за допомогою дослідження мазків відбитків з уражених ділянок шкіри тварини під мікроскопом та мікробіологічного висіву на поживні середовища.

Для повноцінності виконання роботи використовували наступні методи: епізоотологічний (визначення поширення дерматитів собак в межах проведення досліджень), клінічний (встановлення ознак захворювання в залежності від причини), мікроскопічний (дослідження мазків відбитків з уражених ділянок шкіри тварини), спеціальні (дослідження шерстного покриву за допомогою лампи Вуда) статистичний (здійснення аналізу облікової документації клініки ветеринарної медицини).

2.2. Характеристика місця виконання роботи

Приватна клініка ветеринарної медицини «ЗооСФЕРА» знаходиться у м. Черкаси, вул. Героїв Майдану , 5, т. 142 65 91 (далі клініка «ЗооСФЕРА»). Клініка створена 03.05.2015р. Головний лікар ветеринарної медицини клініки «ЗооСФЕРА» – Литвин Маргарита Віталіївна. У штат клініки також входить лікар ветеринарної медицини Хілько А. С. та лікар ветеринарної медицини Гордієнко А. О. Персонал клініки надає послуги по лікуванню та профілактиці хвороб тварин різної етіології, хірургічну допомогу тваринам, проводить косметичні операції, надає консультації по утриманню, годівлі, догляду та лікуванню тварин. При дотриманні усіх пунктів плану лікування тварин, прогноз сприятливий, враховуючи своєчасне звернення у ветеринарну клініку і компетентність власника.

Загальний вигляд клініки та ветеринарної аптеки представлений на рисунку 2.1.



Рис. 2.1. Загальний вигляд клініки та реєстрація з аптекою

Площа клініки 60 м², складається з:

- блоку прийому тварин, де проводяться терапевтичні та профілактичні процедури, обладнаного металевим оглядовим столом для прийому тварин, шафою, полицями, етажеркою для зберігання ліків, електричними вагами, УЗД апаратом.
- операційного блоку, де надається хірургічна допомога, проводяться косметичні операції, обладнаного ветеринарним операційним столом, безтіньовою операційною лампою, додатковими джерелами світла, етажеркою для хірургічних інструментів та матеріалів, стерилізатором, шафою та полицями;
- складу, де знаходиться сейф для зберігання сильнодіючих та отруйних препаратів та інших медикаментів, корма.
- вольєрів у яких утримуються тварини для стаціонарного лікування.
- рентген-кабінет в якому є рентген-апарат, спеціальний стіл, захисна стіна та накидка.

Загальний вигляд оглядової (маніпуляційної) та хірургічної кімнати представлено на рисунку 2.2.2 та 2.2.3.



**Рис.2.2. Оглядова кімната
(маніпуляційна)**



Рис.2.3. Операційна кімната

При клініці діє ветеринарна аптека, що проводить реалізацію медикаментів, вакцин, кормових білково-вітамінних добавок, кормів, вітамінів, предметів догляду за тваринами, амуніції.

Графік роботи: з 9:00 до 19:00 в будні дні та з 9:00 до 17:00 у суботу, неділя - вихідний.

Команда висококваліфікованих фахівців ветеринарної клініки «Зоосфера» забезпечена всім необхідним устаткуванням для надання максимально якісної допомоги дрібним тваринам. Крім основних ветеринарних послуг (профілактики, діагностики й лікування захворювань), ветеринарна клініка надає й додаткові:

Консультації по годівлі та утриманню тварин;

Різні профілактичні заходи (вакцинації, оформлення ветеринарних паспортів, чіпування);

Лікування різних захворювань (інфекційної і неінфекційної етіології);

Проведення планових та екстрених операцій будь-якої складності (косметичні операції, кастрації, абдомінальна хірургія, ортопедія);

Лікування в стаціонарі;

Стрижки.

Для того щоб забезпечити максимально високий рівень сервісу, фахівці клініки приходять на допомогу вихованцям в будь-який час - клініка працює за графіком.

На даний момент клініка співпрацює з провідними всесвітньо відомими виробниками кормів і ветеринарних препаратів, тому тут є високоякісні медикаменти, спеціалізовані корми, аксесуари та інші товари для утримання й догляду за тваринами.

2.3. Результати власних досліджень

2.3.1. Поширення дерматитів собак зони обслуговування клініки «ЗооСФЕРА»

Протягом 2019 та 2020 років в умовах клініки було проведено масу заходів направлених на забезпечення благополуччя дрібних домашніх тварин. На основі амбулаторного журналу клініки проведено аналіз зареєстрованих випадків надання допомоги собакам з патологією шкіри. Поширення дерматитів собак в залежності від етіологічного чинника представлені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Поширення хвороб шкіри собак в залежності від причин виникнення

№ п/п	Етіологічний чинник	2019 рік		2020 рік	
		Кількість випадків	%	Кількість випадків	%
1.	Алергени, різного походження	18	19,5	17	21,7
2.	Паразитарний	41	44,6	36	46,2
3.	Інфекційний	33	35,9	25	32,1
4.	Всього	92	100,0	78	100,0

З даної таблиці видно, що протягом 2019 року було зареєстровано 92 звернень власників собак з ознаками дерматитів, а в 2020 році – 78 випадків. В залежності від етіологічного чинника протягом двох років спостереження встановлено, що найвищий відсоток припадає на паразитарний дерматит і становить 44,6 та 46,2 % відповідно до років, найнищий на алергічний, незалежно від виду алергена, 19,5 та 21,7 % відповідно. Разом з тим встановлено, що відсоток зареєстрованих захворювання шкіри собак

інфекційного походження становить 35,9 % в 2019 році та 32,1 % в 2020 році [35].

Також було проведено аналіз розповсюдження дерматитів собак різної етіології в залежності від породи. Отримані результати представлені в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

**Розповсюдження дерматитів собак, різної етіології
в залежності від породи**

№ п/п	Порода собак	2019 рік		2020 рік	
		Кількість випадків	%	Кількість випадків	%
1.	Німецька вівчарка	10	10,9	11	14,1
2.	Лабрадор	19	20,7	13	16,7
3.	Мопс	6	6,5	7	9,0
4.	Кокер-спаніель	11	12,0	9	11,5
5.	Такса	7	7,6	5	6,4
6.	Лайка	22	23,8	14	17,9
7.	Без породні	17	18,5	19	24,4
8.	Всього	92	100,0	78	100,0

Аналізуючи дані таблиці 2.2, видно, що протягом 2019 та 2020 років на клініку зверталися власники собак породи німецької вівчарки, лабрадор, мопс, кокер-спаніель, такса, лайка та без породні. Найбільше звернень в 2019 році було зареєстровано собак породи лайка – 22 випадки, що становило 23,8 % від усіх, а найменше породи мопс – 6 випадків або 6,5 %. Протягом 2020 року з ознаками дерматиту зверталися найчастіше власники без породних собак в кількості 19 випадків, що становило 24,4 %. Найнищий показник звернень припадав на породу такса і становив 5 випадків або 6,4 %.

Отже, надання лікувальної допомоги собакам з клінічними ознаками хвороби шкіри найчастіше проводилося при паразитарному дерматиті, разом

з тим були зареєстровані патології інфекційного та алергічного походження. Разом з тим було встановлено, що найвищий відсоток звернень, з діагнозом дерматит, протягом 2019 року, припадав на породу лайка, а найменший на породу мопс. В 2020 році найбільша кількість звернень була власників без породних собак, а найменша породи такса [35].

2.3.2. Діагностика та лікування собак при дерматофітії

Прояв клінічних ознак захворювання собак з діагнозом дерматофітія буде залежати від багатьох факторів. В першу чергу варто пам'ятати про вид збудника та його вірулентність. Не мало важливо є поширення так званих факторних грибкових захворювань шкіри, тобто збудник присутній на шкірі, але ознаки хвороби відсутні. У випадку сприятливих умов (температура, вологість, зниження резистентності організму) відбувається розмноження збудника з послідуочим проявом клінічних ознак. В багатьох випадках ознаки грибкових дерматитів є неспецифічними, тому встановлення діагнозу без додаткових досліджень просто не можливий [1]. Ознаки дерматофітії собаки представлені на рисунку 2.4 та 2.5.

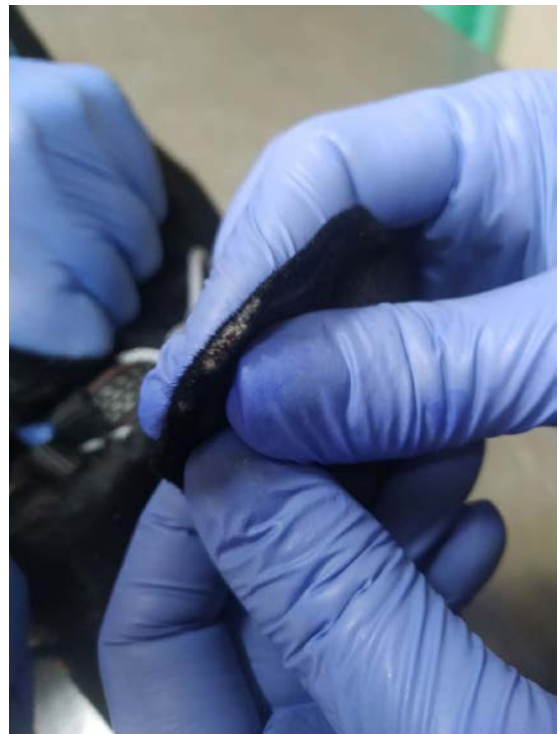


Рис. 2.4 та 2.5. Ознаки дерматофітії у собак

Як видно з даних рисунків, за клінічними ознаками можна говорити тільки про ймовірність присутності збудника грибкового походження, адже скоріше можна говорити про атипічні дерматити [1].

Встановлення остаточного діагнозу ми проводили за допомогою лампи Вуда. Опромінення ультрафіолетовими променями лампи уражених ділянок шкіри тварини давав ярко зеленне світіння, що говорить про присутність мікроскопічного грибка, як етіологічного чинника захворювання [1].

Позитивний результат дослідження представлений на рисунку 2.6, на рисунку 2.7 видно відсутність зеленого світіння.



Рис. 2.6 Позитивний результат при дослідженні лампою Вуда

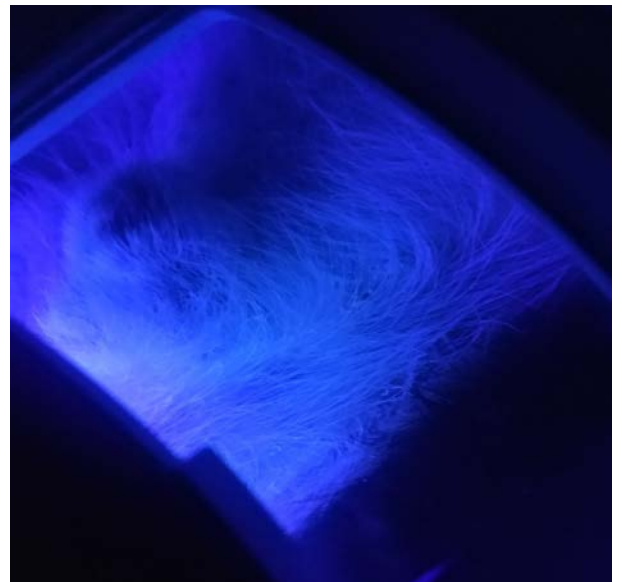


Рис. 2.7 Негативний результат при дослідженні лампою Вуда

Для встановлення видової належності збудника варто проводити висіви на поживні середовища, виділення чистої культури та встановлювати мікроскопічним методом вид грибів. Оскільки в мету нашої роботи дані дослідження не входили, діагноз вважали встановленим [1].

Поширення дерматофітії собак в умовах обслуговування клініки, в залежності від породності представлені в таблиці 2.3.

Прояв дерматофітії собак різних порід

№ п/п	Порода собак	Ознаки дерматиту (різної етіології)	З діагнозом дерматофітія	%
1.	Німецька вівчарка	11	3	27,3
2.	Лабрадор	16	4	25,0
3.	Мопс	12	3	25,0
4.	Кокер-спаніель	14	2	14,3
5.	Без породні	25	7	28,0
6.	Всього	78	19	24,4

З даної таблиці видно, що за період 2020 року на клініці було зареєстровано 78 випадків дерматитів у собак різної етіології. Встановлено діагноз дерматофітія було в 19 тварин, що становить 24,4 % від усіх звернень. Разом з тим варто зазначити що частіше діагностували захворювання у без породних собак 25 випадків або 28,0 %, а найменше припадало звернень з собаками породи кокер-спаніель – 2 випадки, що становило 14,3 % від шкірних хвороб по вказаній породі.

Лікування собак з діагнозом дерматофітія проводили з урахуванням перебігу хвороби та обширності ураження шкіри тварини. Достатньо ефективно зарекомендувала вакцина Вақдерм, яку вводили з лікувальною метою 3 – 4 рази з інтервалом 10 – 14 діб. Оскільки дана вакцина містить інактивовані спори трьох видів дерматофітів, встановлення видової належності збудника хвороби не представляє необхідності з практичної точки зору. Уражені ділянки обробляли хлоргексидином з послідуочим змазуванням препаратом санодерм 1 – 2 рази на добу протягом 10 – 14 діб. За обширного ураження шкіри та важкого перебігу, окрім лікувальної вакцинації, зовнішньо використовували імаверол, який готували перед застосуванням з розрахунку 1 мл / 50 мл. води. Обробку шкіри проводили 1 раз на 3 доби в кількості 6 – 8 обробок [1].

Узагальнюючи вище зазначене можна зробити висновок, що для встановлення остаточного діагнозу за дерматофітії собак варто проводити експрес метод за допомогою лампи Вуда або мікроскопічне дослідження шерсті з ураженої ділянки шкіри тварини, оскільки клінічні ознаки даних захворювань не завжди мають специфічний характер [1].

Лікування грибкових дерматитів варто проводити комплексно з урахуванням перебігу захворювання. За легкого ступеня ураження шкіри застосовувати вакцину Вакдерм, з лікувальною метою, зовнішньо уражені ділянки обробляти хлоргексидином з послідуєчим використанням мазі санодерм. У випадку обширного ураження шкіри (великих ділянок), окрім лікувальної вакцинації, після злущування кірок верхніх шарів дерми використовувати імаверол згідно настанови по застосуванню [1].

2.3.3. Епізоотологічний моніторинг піодермії собак

Проведення статистичного аналізу амбулаторного журналу клініки дало можливість встановити поширеність піодермії собак, в залежності від породи, зони обслуговування клініки. Отримані результати представлені в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Поширеність піодермії собак в залежності від породи на клініці «ЗооСФЕРА»

№ п/п	Порода собак	Ознаки дерматиту (різної етіології)	З діагнозом піодермія	%
1.	Дратхаар	9	1	11,1
2.	Кокер-спаніель	11	1	9,1
3.	Лабрадор	17	2	11,8
4.	Лайка	10	1	10,0
5.	Німецька вівчарка	19	4	21,1
6.	Чорний тер'єр	12	2	16,6
7.	Всього	78	11	14,1

З даної таблиці видно, що піодермія зустрічається у собак різних порід при чому, як в гладкошерстих так і в довгошерстих тварин. Найвищий відсоток захворюваності припадає на породу німецька вівчарка і становить 21,1 %, а найменший на породу кокер-спаніль – 9,1 %. В цілому встановлений діагноз піодермія було зареєстровано одинадцять випадків, що становило 14,1 % від усіх дерматитів незалежно від етіологічного чинника.

Надання лікувальної допомоги за встановленого діагнозу піодермія потрібно проводити відразу на первинних етапах розвитку захворювання, що в свою чергу попередить охоплення великої площини шкіри тварин, не дасть можливості поширення серед контактуючих особин, якщо хвороба носить заразний характер та саме головне не допустить переходу в хронічну форму.

Проведення лікування піодермії розпочинали на основі встановленого діагнозу, адже клінічне обстеження не дає можливості встановити остаточний діагноз. Підтвердженням підозри на бактеріальний дерматит в нас слугувало проведення мазків відбитків з ураженої ділянки шкіри тварини. На основі встановленого діагнозу для лікування використовували антибіотик з групи захищені пеніциліни – амоксиклав, з розрахунку 20 мг/кг живої маси тварини, 2 рази на добу. Період антибіотикотерапії за поверхневої форми перебігу становив 10 – 14 діб, а за глибокої досягав до 21 доби. Зовнішньо двічі на добу проводили обробку уражених ділянок хлоргексидином з послідуєчим рівномірним нанесенням мазі санодерм. Після утворення струпів на шкірі тварин, в домашніх умовах рекомендували один раз на добу обробляти чемі-спреєм до повного одужання [36].

Отже, нами було встановлено, що до піодермії сприйнятливі собаки різних порід не залежно від довжини їхнього шерстного покриву. При чому відсоток захворюваності в умовах клініки становив 14,1 % від усіх звернень з ознаками дерматитів. Лікування піодермії собак варто розпочинати після остаточного встановлення діагнозу, адже антибіотикотерапія триває протягом 14 – 21 доби з використанням антибіотиків широкого спектру дії та зовнішньою санацією уражених ділянок шкіри [36].

Висновки до розділу 2

На основі проведення статистичного аналізу амбулаторного журналу клініки, щодо лікування дерматитів у собак було встановлено, що надання лікувальної допомоги тваринам, з клінічними ознаками хвороби шкіри найчастіше проводилося при паразитарному дерматиті, разом з тим були зареєстровані патології інфекційного та алергічного походження. Також було встановлено, що найвищий відсоток звернень, з діагнозом дерматит, протягом 2019 року, припадав на породу лайка, а найменший на породу мопс. В 2020 році найбільша кількість звернень була власників без породних собак, а найменша породи такса [35].

Проведення лікувальної допомоги собакам за грибкових дерматитів варто проводити комплексно з урахуванням перебігу захворювання. За легкого ступеня ураження шкіри застосовувати вакцину Вакдерм, з лікувальною метою, зовнішньо уражені ділянки обробляти хлоргексидином з послідувачим використанням мазі санодерм. У випадку обширного ураження шкіри (великих ділянок), окрім лікувальної вакцинації, після злущування кірок верхніх шарів дерми використовувати імаверол згідно настанови по застосуванню [1].

При встановлені порідної приналежності собак до бактеріальних дерматитів нами були отримані результати, які свідчать, що до піодермії сприйнятливі собаки різних порід не залежно від довжини їхнього шерстного покриву. При чому відсоток захворюваності в умовах клініки становив 14,1 % від усіх звернень з ознаками дерматитів [36].

Лікування піодермії собак варто розпочинати після остаточного встановлення діагнозу, адже антибіотикотерапія триває протягом 14 – 21 доби з використанням антибіотиків широкого спектру дії та зовнішньою санацією уражених ділянок шкіри [35, 36].

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ І УЗАГАЛЬНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ВЛАСНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Все частіше зустрічаються повідомлення як первинний чинник виникнення дерматитів – зміни в характері годівлі, погіршення екологічних факторів оточуючого середовища, не активний спосіб життя більшості домашніх м'ясоїдів. В цілому можна провести умовне групування по причинах шкірних хвороб у собак: паразитарна: як наслідок наявності ектопаразитів в тварини (отодектоз, саркоптоз, сіфункулятоз та інші); алергічна: внаслідок укусів комах, використання шампунів для купання, індивідуальна чутливість на компоненти кормового раціону; інфекційного походження: піодермії, дерматофітії; розлади роботи залоз внутрішньої секреції; авітамінози та гіпервітамінози або порушення мінерального співвідношення в організмі; стресові фактори; аутоімунні хвороби [38, 44].

Проведення статистичного аналізу амбулаторного журналу клініки в період 2019 – 2020 року було встановлено, що найвищий відсоток припадає на паразитарний дерматит і становить 44,6 та 46,2 % відповідно до років, найнищий на алергічний, незалежно від виду алергена, 19,5 та 21,7 % відповідно. Разом з тим встановлено, що відсоток зареєстрованих захворювання шкіри собак інфекційного походження становить 35,9 % в 2019 році та 32,1 % в 2020 році. Протягом даного періоду зареєстровано звернення власників собак породи німецької вівчарки, лабрадор, мопс, коккер-спаніель, такса, лайка та без породні. Найбільше звернень в 2019 році було зареєстровано собак породи лайка – 22 випадки, що становило 23,8 % від усіх, а найменше породи мопс – 6 випадків або 6,5 %. Протягом 2020 року з ознаками дерматиту зверталися найчастіше власники без породних собак в кількості 19 випадків, що становило 24,4 %. Найнищий показник звернень припадав на породу такса і становив 5 випадків або 6,4 % [35].

Дерматити собак, причиною виникнення яких є патогенні гриби, займають значне місце серед захворювань шкіри різного походження і являється достатньо актуальним питанням, яке досліджено не в повній мірі

працівниками ветеринарної медицини. Незалежно від причин прояву ці захворювання являються дуже небезпечними для тварин та можуть призвести до найрізноманітніших результатів, а саме: виснаження, зниження імунного захисту, що в свою чергу призводить до важкого та тривалого лікування [11, 28].

На основі проведених нами досліджень, щодо поширення дерматофітій собак зони обслуговування клініки було встановлено, що за період 2020 року на клініці було зареєстровано 78 випадків дерматитів у собак різної етіології. Встановлено діагноз дерматофітія було в 19 тварин, що становить 24,4 % від усіх звернень. Разом з тим варто зазначити що частіше діагностували захворювання у без породних собак 25 випадків або 28,0 %, а найменше припадало звернень з собаками породи кокер-спаніель – 2 випадки, що становило 14,3 % від шкірних хвороб по вказаній породі [1].

Протигрибкове лікування поділяється на системне та місцеве. Системні протигрибкові засоби, як відомо, сприяють прискоренню одужання, а місцеві протигрибкові засоби необхідно застосовувати з метою зниження ризику перезараження тварин та занесення збудника до навколишнього середовища. Результат по ефективності лікування можна отримати протягом 3 – 4 тижнів, у випадку відсутності позитивного ефекту варто провести перегляд схеми лікування. Разом з тим про відсутність позитивного ефекту потрібно розглядати як не дієву схему лікування так і відповідальність власника при виконанні настанов [32].

На основі встановленого діагнозу проводили лікування з урахуванням перебігу хвороби та обширності ураження шкіри тварини. Достатньо ефективно зарекомендувала вакцина Вакдерм, яку вводили з лікувальною метою 3 – 4 рази з інтервалом 10 – 14 діб. Оскільки дана вакцина містить інактивовані спори трьох видів дерматофітів, встановлення видової належності збудника хвороби не представляє необхідності з практичної точки зору. Уражені ділянки обробляли хлоргексидином з послідуочим змазуванням препаратом санодерм 1 – 2 рази на добу протягом 10 – 14 діб. За

обширного ураження шкіри та важкого перебігу, окрім лікувальної вакцинації, зовнішньо використовували імаверол, який готували перед застосуванням з розрахунку 1 мл / 50 мл. води. Обробку шкіри проводили 1 раз на 3 доби в кількості 6 – 8 обробок [1].

Патологія шкіри у собак бактеріальної етіології являється актуальним питанням лікарів ветеринарної медицини. Стафілококовий дерматит не являється надзвичайно розповсюдженою патологією, разом з тим загальноприйняті методи медикаментозного лікування дають, в більшості випадків, як правило короточасний результат. Тому бактеріальні (стафілококовий та стрептококовий) дерматити у собак після проведення загальноприйнятого лікування часто переходять в хронічний перебіг, також можливі прояви рецидивів [30, 38].

Вважається, що до найбільш небезпечних бактеріальних дерматитів відноситься стафілококовий. Даний дерматит поділяється в залежності від локалізації на обмежений (локальний) та генералізований. В залежності від глибини ураження дерми розрізняють поверхневу, неглибоку та глибоку піодермію. Поверхнева піодермія часто зустрічається у собак довгошерстих порід у випадку поганого догляду за шерстю, особливо в жарку та вологу пору року. Розвивається та охоплює шкіри в ділянках паху, підгрудка, шиї. Виникнення даної форми піодермії може спровокувати порушення ендокринних процесів. За відсутності лікування та при неадекватній відповіді імунної системи даний процес може розширюватися та охоплювати глибокі шари шкіри [28, 40].

Нами було встановлено, що піодермія зустрічається у собак різних порід при чому, як в гладкошерстих так і в довгошерстих тварин. Найвищий відсоток захворюваності припадає на породу німецька вівчарка і становить 21,1 %, а найменший на породу кокер-спаніль – 9,1 %. В цілому встановлений діагноз піодермія було зареєстровано одинадцять випадків, що становило 14,1 % від усіх дерматитів незалежно від етіологічного чинника [36].

Проведення лікування тварин за встановленого діагнозу піодермія потрібно проводити відразу на первинних етапах розвитку захворювання, що в свою чергу попередить охоплення великої площини шкіри тварин, не дасть можливості поширення серед контактуючих особин, якщо хвороба носить заразний характер та саме головне не допустить переходу в хронічну форму [36].

Підтвердженням підозри на бактеріальний дерматит в нас слугувало проведення мазків відбитків з ураженої ділянки шкіри тварини. На основі встановленого діагнозу для лікування використовували антибіотик з групи захищені пеніциліни – амоксиклав, з розрахунку 20 мг/кг живої маси тварини, 2 рази на добу. Період антибіотикотерапії за поверхневої форми перебігу становив 10 – 14 діб, а за глибокої досягав до 21 доби. Зовнішньо двічі на добу проводили обробку уражених ділянок хлоргексидином з послідуєчим рівномірним нанесенням мазі санодерм. Після утворення струпів на шкірі тварин, в домашніх умовах рекомендували один раз на добу обробляти чемі-спреєм до повного одужання [36].

Виникнення дерматитів у собак інфекційного характеру основним чином базується на контакті з інфікованими тваринами чи перебування тварини на забрудненому середовищі. Найкращий спосіб уникнути інфікування - запобігти такому контакту. Дана профілактична стратегія являється простою, але не завжди можливою, так як в заражених тварин не обов'язково проявляються явні клінічні ознаки особливо на початку перебігу хвороби. Безсимптомні носії часто зустрічаються серед популяцій як котів так і собак. Ці тварини можуть бути і механічними носіями, і інфікованими тваринами, клінічні ознаки у яких будуть спостерігатися через кілька днів або тижнів [34, 42].

Висновки до розділу 3

Причинами виникнення шкірних хвороб у собак можуть слугувати наступні фактори: паразитарна: як наслідок наявності ектопаразитів в

тварини (отодектоз, саркоптоз, сіфункулятоз та інші); алергічна: внаслідок укусів комах, використання шампунів для купання, індивідуальна чутливість на компоненти кормового раціону; інфекційного походження: піодермії, дерматофітії; розлади роботи залоз внутрішньої секреції; авітамінози та гіпервітамінози або порушення мінерального співвідношення в організмі; стресові фактори [23].

В залежності від величини етіологічних чинників дерматитів у собак встановлення остаточного діагнозу можливе тільки на основі тих чи інших спеціальних лабораторних досліджень. На основі встановленого остаточного діагнозу призначення курсу терапії варто проводити на основі індивідуальності організму тварини.

В цілому профілактика інфекційних дерматитів собак полягає в обмеженні контакту з іншими тваринами та виходу їх на епізоотологічно – благополучній території. Дана профілактична стратегія являється простою, але не завжди можливою, так як в заражених тварин не обов'язково проявляються явні клінічні ознаки особливо на початку перебігу хвороби. Безсимптомні носії часто зустрічаються серед популяцій як котів так і собак. Ці тварини можуть бути і механічними носіями, і інфікованими тваринами, клінічні ознаки у яких будуть спостерігатися через кілька днів або тижнів [29].

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

1. В період 2019 – 2020 років на клініці було зареєстровано випадки дерматиту у собак: паразитарного походження 44,6 % - 46,2 %, інфекційного 32,1 % - 35,9 %, алергічного 19,5 % – 21,7 % від загальної кількості звернень.

2. Встановлено породну приналежність собак з діагнозом дерматит, яка свідчить, що в 2019 році найвищий відсоток 23,8 %, припадає на породу лайка, а найменший на породу мопс – 6,5 %; в період 2020 року найбільше звернень було з безпородними собаками – 24,4 %, а найменше з собаками породи такса 6,4 %.

3. Встановлення остаточного діагнозу за дерматофітії собак проводили на основі експрес методу за допомогою лампи Вуда або мікроскопічного дослідження шерсті з ураженої ділянки шкіри тварини. Лікування грибкових дерматитів, при легкому перебігу, проводили з використанням вакцини «Вакдерм», уражені ділянки шкіри обробляли хлоргексидином з послідовним нанесенням мазі санодерм. У випадку обширного ураження шкіри (великих ділянок), окрім лікувальної вакцинації, після злущування кірок верхніх шарів дерми використовувати імаверол згідно діючої інструкції.

4. Встановлення діагнозу піодермія проводили на основі дослідження мазка відбитка та проведення мікробіологічного висіву на поживні середовища. З лікувальною метою застосовували антибіотики широкого спектру дії протягом 14 – 21 доби та проведенням санації уражених ділянок шкіри.

З метою визначення найбільш ефективного антибіотика, при лікуванні піодермії собак проводити визначення антибіотикочутливості збудника до лікарської речовини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонюк А. А., Швидка А. М. Діагностика та лікування дерматофітії собак. *Priority directions of science and technology development: Proceedings of VIII International Scientific and Practical Conference*. 18-20 April. Kyiv, 2021. С. 56-59.
2. Головаха В. И. и др. Клинико-гематологический статус у собак и кошек при атопическом дерматите. *Ученые записки учреждения образования "Витебская ордена "Знак Почета" государственная академия ветеринарной медицины"*: науч.-практ. журнал. Витебск, 2018. Т. 54. Вып. 4. С. 40-44.
3. Дмитренко Н. І., Омеляненко О. Є. Методи діагностики та лікування мікроспорії та трихофітії у кішок. *Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини. Ветеринарні науки*. 2016. Вип. 32(2). С. 119-122.
4. Ермаков А. М. Стафилококкоз собак в условиях Ростовской области : автореф. дис... канд. вет. Наук : 16.00.03. Ставрополь, 1998. 20 с.
5. Ефективність декасану за дерматитів незаразної етіології у собак / Заїка П. О. та ін. *Збірник наукових праць. Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини. Ветеринарні науки*. 2017. Вип. 35 (2.2). С. 119 – 121.
6. Євтушенко І. Д., Цимерман О. О. Сучасні аспекти діагностики дерматитів паразитарного походження у собак. *Науковий бюлетень. Ветеринарна біотехнологія*. 2018, Том 2. №32 С.137-149
7. Жан Б. Баджін. Слабоконтрольований свербіж при атопічному дерматиті. *Ветеринарна практика*. 2013. №6(80). С.6-10.
8. Іздепський В., Шарандак В., Ракітін О. Деякі морфофункціональні особливості шкіри зовнішнього вуха собак у нормі та при атопічному дерматиті. *Ветеринарна медицина України*. 2008. №10. С.34-35.
9. Іовенко А. В., Коваль Г. М. Моніторинг заразних хвороб шкіри собак та котів в місті Одеса. *Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького*

(ветеринарні науки). Львів, 2019. Ч.1. Том 21. № 93. С. 160 – 163. doi 10.32718/nvlvet9328

10. Іовенко А., Найдіч О., Пивоварова І. Атопічний дерматит собак (огляд літератури). *Agrarian Bulletin of the Black Sea Littoral*. 2020, Issue 97. С. 75-78.

11. Ісаєнко В. Добрі поради (атопічний дерматит у собак). *Ветеринарна медицина України*. 2005. №1. С.46-47.

12. Калашнікова Ю. В. Лікування хворих на поверхневу піодермію собак наноаквахелатами металів. *Наукові доповіді Національного університету біоресурсів і природокористування України*. 2015. № 1. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nd_2015_1_17

13. Карлотті Д. Н. Лікування атопічного дерматиту у собак. *Ветеринарна практика*. 2015. №5(103). С.4-14.

14. Коваленко А. Г., Воронкова О. С. Виявлення інфекційних уражень, викликаних мікроскопічними грибами, у тварин. *Вісник проблем біології і медицини*. 2018. Вип. 4. Том 2(147). С. 107-110. DOI 10.29254/2077-4214-2018-4-2-147-107-110

15. Костылева О. А. Стафилококкозы собак и кошек, сопутствующие проявлению отодектоза. *Ветеринарная патология*. 2007. № 3. С. 83-84.

16. Линда А., Франк Н. Дерматофития / пер. с англ. Москва : ООО «Аквариум-Принт», 2005. С. 658с.

17. Масахико Нагата. Диагностика атопического дерматита у собак. *Waltham Focus*. 2000. Том.10. №3. С. 4-9.

18. Медведев К. С. Болезни кожи собак и кошек. Киев : «ВИМА», 1999. 150с.

19. Медведєв К., Борисевич В. Атопічний дерматит собак. *Ветеринарна медицина України*. 2000. №2. С.47-48.

20. Мостовая А. В., Головаха В.И. Лечение атопического дерматита у собак. Материалы 102-й Междунар. научно-практ. конф. студентов и аспирантов. «Молодежь – науке и практике АПК». *Ветеринарная медицина*

и биологические науки. (ВГАВМ 29-30 мая 2017 г.). Витебск: ВГАВМ, 2017. Ч. 1. С. 73-78.

21. Нанотехнологія у ветеринарній медицині / під ред. В. Б. Борисевича та В. Г. Каплуценка. Київ : Ліра, 2009. 231с.

22. Нателл Т., Рііс Д., Робертс Е. Безпека циклоспорину при тривалому лікуванні атопічного дерматиту. *Ветеринарна практика.* 2018. №11(145). С.18-27.

23. Патерсон Сью. Кожные болезни собак. Москва : «Аквариум ЛТД», 2000 176 с.

24. Петерсон С. Кожные болезни собак : пер. с англ. Е. Осипова. Москва. ООО «Аквариум - принт», 2006. 176 с.

25. Протасюк Л. Антибиотики: против или во имя жизни. *Vetzoо profу.* 2009. № 6(39). С. 25 - 27.

26. Рибалка Д. О. Ефективність лікування собак за атопічного дерматиту в умовах державної лікарні ветеринарної медицини міста Дніпро. *Актуальні аспекти біології тварин, ветеринарної медицини та ветеринарно-санітарної експертизи* : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. викладачів і студентів 1-2 червня 2017 р. Дніпро, 2017. С. 47-49.

27. Ричард Г. Харви, Питер Дж. Марквелл. Лечение атопии у собак. *Waltham Focus.* 2000. Том.10. №3. С. 10-15.

28. Рубан А. М. Шкірні захворювання у собак. *Ветеринарна медицина України.* 2013. Вип. 10(212). С. 36-37.

29. Руденко В. Б. Розповсюдження та клінічна характеристика стафілококових дерматитів у собак за даними ветеринарних клінік Луганська. *Ветеринарна медицина.* 2010. Вип. 93. С. 344-348. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vetmed_2010_93_74

30. Руденко В. Б. Розповсюдження та клінічна характеристика стафілококових дерматитів у собак за даними ветеринарних клінік Луганська. *Ветеринарна медицина.* 2010. Вип. 93. С. 344-348.

31. Семьонов О. В., Нікітіна М. О. Особенности диагностики алиментарной аллергии у собак. *Научно-технический бюллетень НДЦ биобезопасности и экологического контроля ресурсов АПК*. 2015, Том 3. № 4. С. 41-45.
32. Скрипник В. Г. Проблемы дерматомикозов дрібних тварин. *Матеріали II Міжнародного Конгресу спеціалістів ветеринарної медицини*, 3–4 серпня 2004 р. Київ, 2004. С. 7–8.
33. Стрельченко Е. А. Эрозивно-язвенные поражения кожи у немецких овчарок. Матеріали 8 міжнар. Наук.-практ. конф. *Проблеми ветеринарного обслуговування дрібних домашніх тварин*. 2003. С. 90-91.
34. Терехова О. Б. Стафилодермия собак: Эпизоотология, клинические проявления и терапия : автореф. дис. ... канд. вет. наук : 16.00.03. Краснодар, 2002. 22 с.
35. Швидка А. М. Поширеність дерматитів собак зони обслуговування клініки «ЗооСФЕРА». *Priority directions of science and technology development: Proceedings of VIII International Scientific and Practical Conference*. 18-20 April. Kyiv, 2021. С. 60-62.
36. Швидка А. М., Антонюк А. А., Поширення та лікування піодермії собак в клініці «ЗооСФЕРА». *Сучасні напрямки досліджень у сфері агрономії, тваринництва, рибного та лісового господарства*. Матер. I міжнар. спеціал. наук. конф. 30 квітня 2021 р. Полтава, 2021. С. 43-45.
37. Beware of the pet dog: a case of *Staphylococcus intermedius* infection / R. Kempker et al. *Am. J. Med. Sci.* 2009. Vol. 338(5). P. 425–427.
38. Boyanowski K. Skin diseases of dogs. *Advances in Veterinary Dermatology*. 2000. Vol. 4. P. 225–228.
39. Characterization of *Staphylococcus pseudintermedius* isolated from diseased dogs in Lithuania / M. Ruzauskas et al. *Pol. J. Vet.* 2016. Vol. 19 (1). P. 7–14.
40. Coagulase positive staphylococcal colonization of humans and their household pets / B. A. Hanselman et al. *Can Vet J.* 2009. Vol. 50 (9). P. 954–958.

41. Evaluation of weekly bathing in allergic dogs with methicillin-resistant Staphylococcal colonization / S. Kawarai et al. *Jpn. J. Vet. Res.* 2016. Vol. 64 (2). P. 153–158.

42. Holm B. R., Rest J. R., Seewald W. A prospective study of the clinical findings, treatment and histopathology of 44 cases of pyotraumatic dermatitis. *Vet. Dermatol.* 2004. Vol. 15(6). P. 369–376.

43. Ross J. The *Staphylococcus intermedius* group of bacterial pathogens: species reclassification, pathogenesis and the emergence of methicillin resistance. *Veterinary Dermatology.* 2009. Vol. 20. P. 495–498.

44. Scott Weese, Joseph Blondeau, Dawn Boothe et al.. Recommendations for the diagnosis and antibiotic treatment of surface bacterial folliculitis dogs (recommendations of the working group of the International Society for Infectious Diseases animal companions) Part 2 Treatment. *Veterinary Dermatology.* 2014. Vol. 25. P. 163 - 174.